

HE 41/2009 vp

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työttömyys-
etuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia siten, että tietojen luovutusta ja käyttämistä sekä omavastuumaksun palauttamisen perus-

teita koskevia säännöksiä tarkistetaan. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2009.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila ja sen arviointi	3
1.1. Tietojen luovuttaminen	3
1.2. Omavastuumaksu	3
2. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset.....	5
3. Esityksen vaikutukset.....	5
4. Asian valmistelu	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7
1. Lakiehdotusten perustelut	7
2. Voimaantulo	9
3. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys.....	9
LAKIEHDOTUS.....	10
työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	10
LIITE	12
RINNAKKAISTEKSTI.....	12
työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	12

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja sen arviointi

1.1. Tietojen luovuttaminen

Työttömyysvakuutusmaksuvelvollisia ovat sekä työnantajat että palkansaajat. Työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuus on sidottu tapaturmavakuutusvelvollisuuteen. Työttömyysvakuutusmaksut peritään työnantajan tapaturmavakuutusmaksun yhteydessä ja perinnästä huolehtivat tapaturmavakuutuslain 29 §:ssä tarkoitettut vakuutuslaitokset. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu määritellään prosenttiosuutena palkasta ja työnantajan maksu vastaavasti prosenttiosuutena näiden palkkojen summasta. Koska työttömyysvakuutusrahasto ohjaa, kehittää ja valvoo työttömyysvakuutusmaksujen toimeenpanoa, sillä on rahoituslain 22 b §:n nojalla oikeus saada eri viranomaisilta tietoja maksetuista palkoista ja muista välttämättömistä tiedoista. Työttömyysvakuutusrahastoon on perustettu työttömyysvakuutusrekisteri, jota käytetään työttömyysmaksujen perinnän valvontaan, ohjaukseen ja kehittämiseen, työttömyysmaksujen suuruuden määrittämiseen ja ilmoittamiseen, tilastointiin, työttömyysvakuutusmaksuihin liittyvien väärinkäytösten torjumiseen ja selvittämiseen sekä työnantajan omavastuumaksun määrittämiseen.

Työttömyysvakuutusrahasto voi tarkistaessaan, vertaillessaan ja valvoessaan saamiaan palkkatietoja havaita työttömyysvakuutusmaksujen laiminlyöntien ohella myös tapaturmavakuutus-, eläkevakuutus-, tai ennakonpidätysvelvollisuuden laiminlyöntejä taikka niihin liittyviä maksuvelvollisuuksien laiminlyöntejä.

Voimassa olevasta työttömyysetuuksien rahoituksesta annetusta laista, jäljempänä rahoituslaki (555/1998), puuttuvat vielä säännökset työttömyysvakuutusrahaston oikeudesta oma-aloitteisesti luovuttaa toiselle viranomaiselle tietoja tilanteessa, joissa sillä olisi syytä epäillä, että työnantaja olisi laiminlyönyt muunkin lakisääteisen vakuuttamis- tai maksuvelvollisuutensa kuin työttö-

myysvakuutusmaksuvelvollisuutensa. Voimassa olevassa rahoituslaissa ei myöskään ole säädetty vakuutuslaitoksen, Valtiokonttorin, Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja rahoituslain mukaisen muutoksenhakuelimen oikeudesta saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä nimenomaisesti työttömyysvakuutusrahastolta työnantajakohtaisesti tietoja maksetuista palkoista sekä muista seikoista, jotka ovat välttämättömiä työttömyysvakuutusmaksua koskevan asian käsittelemiseksi sekä työttömyysvakuutusmaksun määräämiseksi ja perimiseksi. Työttömyysvakuutusrahaston asemasta ja tehtävistä työttömyysvakuutusmaksun perintämenettelyssä johtuen tämä olisi perusteltua. Lisäksi voimassa olevan rahoituslain 22 c §:n 3 momentin säännöstä tietojen käytöstä olisi tarpeen muuttaa ja täsmentää siten, että vakuutuslaitoksella, Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla ja Valtiokonttorilla olisi oikeus käyttää lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa hyväkseen rahoituslain toimeenpanoon perustuvia, salassapitosäännösten tai muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten alaisia tietoja.

1.2. Omavastuumaksu

Työnantajalla on vuoden 2009 alusta lukien velvollisuus maksaa työttömyysturvan omavastuumaksua, jos se on irtisanonut ikäänntyneen työntekijänsä, joka irtisanomisen vuoksi on jäänyt pitkäaikaistyöttömäksi ja tulee oikeutetuksi työttömyysturvan lisäpäiviin. Eläkejärjestelmää muutettiin vuonna 2002 siten, että työttömyyseläke eläkeuotona lakautettiin ja työttömyyseläkejärjestelmää vastaava rahoitusvastuu siirrettiin soveltuvin osin työttömyysturvajärjestelmään. Muutos koskee 1950 tai sen jälkeen syntyneitä ja muutoksen jälkeen heidän toimeentulonsa turvataan työttömyysturvajärjestelmän kautta. Työttömyysturvalakia muutettiin vuoden 2003 alusta voimaan tulleella lailla

(1290/2002) siten, että vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneillä alkaa oikeus 500 työttömyyspäivärahopäivän jälkeen maksettaviin lisäpäiviin 59 vuoden iässä ja lisäpäiviä maksetaan siihen asti, kun henkilö täyttää 65 vuotta.

Työnantajan työttömyysturvan omavastuumaksusta säädetään rahoituslain 8 a luvussa. Omavastuumaksu peritään tilanteissa, joissa työntekijä on tullut työnantajan irtisanomisen johdosta oikeutetuksi työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 9 §:n 2 momentin mukaisesti lisäpäiviin. Työttömyysturvan omavastuumaksu koskee vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneitä henkilöitä, joilla on oikeus saada työttömyyspäivärahaa 65 vuoden iän täyttämiseen saakka. Omavastuumaksu peritään myös silloin, kun irtisanomisesta johtuva 60 vuoden iän täyttymisen jälkeen alkanut oikeus työttömyyspäivärahaan jatkuu hänen täytettyään 63 vuotta tai hän on alkanut saada vanhuuseläkettä 62 vuotta täytettyään ja työttömyyspäiväraha on jatkunut vanhuuseläkkeelle siirtymiseen saakka. Työnantaja ei ole velvollinen maksamaan omavastuumaksua, jos työsuhde on päättynyt ennen kuin henkilö on täyttänyt 56 vuotta tai työsuhde on kestänyt alle kolme vuotta taikka työsuhde on irtisanottu työsopimuslain (55/2001) 7 luvun 2 §:n perusteella tai purettu työsopimuslain 8 luvun 1 §:n perusteella työntekijästä johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä. Maksuvelvollisuutta ei ole myöskään jos työntekijä on työsuhteen päättymisen jälkeen täyttänyt uudelleen työttömyysturvalain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon muun kuin alun perin irtisanoneen työnantajan palveluksessa tai työntekijä on omasta aloitteestaan ja ilman työnantajan myötävaikutusta irtisanoutunut.

Omavastuumaksun perusteena on irtisanotulle työntekijälle maksettava etuusmeno lisäpäivien ajalta 63 ikävuoteen saakka, jos työntekijän oikeus lisäpäiviin alkaa ennen kuin hän on täyttänyt 63 vuotta. Omavastuumaksun perusteena on kuitenkin aina vähintään vuoden etuusmenoa vastaava määrä. Jos työntekijän oikeus työttömyyspäivärahaan alkaa hänen täytettyään 60 vuotta, mutta hänen oikeutensa lisäpäiviin ei ehdi alkaa ennen 63 vuoden täyttämistä tai eläkkeelle siirtymistä, omavastuumaksun perusteena on

se ansiopäivärahan määrä, joka hänelle on maksettu työttömyysetuutena työsuhteen päättymisestä siihen saakka, kun hän täyttää 63 vuotta.

Omavastuumaksun perimisestä ja palauttamisesta säädetään rahoituslain 24 b §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan omavastuumaksu peritään joko lisäpäiväoikeuden alkessa tai irtisanotun työntekijän täytettyä 63 vuotta. Pykälän 2 momentissa säädetään, että jos työnantaja on tehnyt irtisanomansa lisäpäiviin oikeutetun henkilön kanssa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen ja työntekijä on ollut sanotussa työssä vähintään vuoden, työttömyysvakuutusrahasto voi palauttaa työnantajalle hakemuksesta sen osan lisäpäivien omavastuumaksusta, jota koskeva osa jää käyttämättä. Jos työnantaja irtisanoo työntekijän uudelleen, peritään omavastuumaksu heti työttömyyden alkaessa sen estämättä mitä 24 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään. Pykälän 3 momentissa säädetään, että työttömyysvakuutusrahasto voi jättää omavastuumaksun perimättä, jos määrä on vähäinen.

Osa työnantajista on täydentänyt ja parantanut työntekijöidensä eläketurvaa vapaaehtoisilla lisäeläkejärjestelyillä. Osa näistä lisäeläkejärjestelyistä on vanhoja TEL:n rekisteröityjä lisäeläkejärjestelyitä, joihin liittyy suojaus lisäeläkeoikeuden säilymisestä myös työsuhteen päättyessä. Näitä järjestelyitä hoidetaan työeläkeyhtiöissä, mutta niihin ei voi enää liittää uusia henkilöitä, koska järjestely suljettiin lailla 1 päivänä tammikuuta 2001. Lisäeläketurva voi olla järjestetty myös eläkekassassa tai eläkesäätiössä. Työnantaja voi järjestää lisäeläketurvaa myös henkivakuutusyhtiössä ottamalla ryhmäeläkevakuutuksen yrityksen koko henkilöstölle tai tietyille henkilöryhmälle.

Työnantajan järjestämä lisäeläketurva voi siten kohdistua joko yksittäisiin työntekijöihin tai kattaa useampia työntekijöitä. Lisäeläketurvalla voidaan alentaa eläkeikää tai korottaa eläkkeen määrää taikka se voi olla myös näiden yhdistelmä. Lisäeläketurva sisältää ryhmäeläkevakuutukset ja työnantajan ottamat yksilölliset eläkevakuutukset henkivakuutusyhtiöissä, eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa järjestetyn lisäeläketurvan, työeläkevakuutusyhtiöissä järjestetyn TEL-

rekisteröidyn lisäeläketurvan sekä työnantajan eläkesäännöt.

Pääsääntöisesti henkilö voi päästä niin sanottuun eläkeputkeen, jos hänen työttömyyspäivärahaoikeutensa alkaa 57 vuoden ja yhden kuukauden iässä. Työttömyysputki koostuu kahdesta toisiinsa nivoutuneesta, mutta erillisestä etuusosasta: ansiosidonnaisesta työttömyyspäivärahasta (500 päivää) ja työttömyysturvan lisäpäivistä, joita voidaan maksaa 65 vuoden ikään asti. Lisäpäiviä voidaan maksaa, jos henkilö täyttää 59 vuotta ennen 500 päivän enimmäisajan täyttymistä. Työnantajan omavastuumaksu peritään joko lisäpäiväoikeuden alkaessa lisäpäivien ajalta 63 ikävuoteen saakka tai irtisanotun työntekijän täytettyä 63 vuotta. Jos työnantaja on järjestänyt työntekijöilleen lisäeläketurvaa, tarkoittaa se, että henkilö voi myöhemmin saada työttömyysetuutensa lisäeläkkeen johdosta vähennettynä tai että hän voi jäädä varhennetulle vanhuuseläkkeelle lakisääteistä aikaisemmassa eläkeiässä työnantajan järjestämän lisäeläkevakuutuksen turvin. Voimassa olevan rahoituslain mukaan työttömyysvakuutusrahasto ei voi näissä tilanteissa palauttaa työnantajan järjestämän lisäeläketurvan vuoksi käyttämättömäksi jäävää osuutta omavastuumaksusta takaisin työnantajalle.

2. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

Työttömyysvakuutusrahaston oma-aloitteista tietojen luovutusta koskevan ehdotuksen osalta tavoitteena on edistää työttömyysvakuutusrahaston yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa ja kehittää tältä osin viranomaisten välistä toimintaa ja tiedonvaihtoa talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa sekä tehostaa lakisääteiseen sosiaaliturvaan liittyvien väärinkäytöksiä torjumista ja paljastumista. Esityksessä ehdotetaan, että rahoituslakiin lisätään säännös, joka koskisi työttömyysvakuutusrahaston oikeutta antaa oma-aloitteisesti toisille lakisääteisen sosiaaliturvan toimeenpanosta huolehtiville viranomaiselle tai muuta julkista tehtävää hoitavalle viranomaiselle salassapitosäännösten estämättä tietoja tilanteissa, joissa työttömyysvakuutusrahastolla on syytä epäillä lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluvan

vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntitilannetta tai tähän velvollisuuteen liittyvien maksujen laiminlyöntiä taikka ennakonpidätysvelvollisuuden laiminlyöntiä. Lisäksi ehdotetaan, että työttömyysvakuutusrahaston osalta täsmennetään säädöstä, joka koskee vakuutuslaitosten, Valtiokonttorin ja Tapaturmavakuutuslaitosten liiton oikeutta tietojen saamiseen. Näiden lisäksi ehdotetaan, että rahoituslain 22 c §:n 3 momentin säännöstä muutetaan ja täsmennetään siten, että vakuutuslaitoksella, Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla ja Valtiokonttorilla olisi oikeus käyttää lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa hyväkseen rahoituslain toimeenpanoon perustuvia, salassapitosäännösten tai muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten alaisia tietoja.

Omavastuumaksua koskevan ehdotuksen osalta tavoitteena on poistaa epäkohta, jossa työnantajan maksamasta täydestä omavastuumaksusta ei voida palauttaa työnantajan järjestämän lisäeläketurvan vuoksi käyttämättömäksi jäävää osuutta omavastuumaksusta takaisin työnantajalle. Tämän vuoksi rahoituslain 24 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Ehdotetulla lainmuutoksella palautusmahdollisuutta on tarkoitettu laajentaa koskemaan ainoastaan työnantajan järjestämää ja rahoittamaa vapaaehtoista lisäeläketurvaa tai siihen rinnastettavaa vapaaehtoista etuutta.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei voida arvioida olevan välitömiä vaikutuksia julkiseen talouteen.

Oma-aloitteisen tietojen luovutusoikeuden säätäminen työttömyysvakuutusrahastolle parantaa viranomaisten välistä yhteistyötä harmaan talouden torjunnassa ja tehostaa lakisääteiseen sosiaaliturvaan liittyvien väärinkäytöksiä torjumista ja paljastumista. Tietojen luovutusta ja käyttöä koskevat ehdotukset varmistavat sen, että vakuutuslaitokset voivat käyttää työttömyysvakuutusta koskevan asian käsittelyä sekä työttömyysvakuutusmaksun määräämistä ja perimistä varten saamiin tietoja myös lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa, kuten tapaturmavakuutusmaksun määräämisessä. Muutos parantaa vakuutuslaitosten mahdollisuuksia

valvoa myös tapaturmavakuuttamista, mikä osaltaan tehostaa vakuutuslaitosten toimintaa myös työttömyysvakuutusmaksuvalvonnassa. Tällä varmistuu työnantajatasoinen työttömyysvakuutusmaksuvalvonnan onnistunut aloitus ja valvonnan tehokas toimeenpano.

Työnantajan omavastuumaksu määräytyy aiheuttamisperiaatteen perusteella ja perustuen työnantajan palkkasummaan ja irtisanotulle työntekijälle maksettavaan etuusmenoon. Työnantajan järjestämästä lisäeläketurvasta johtuen työttömyysturvan todellinen lisäpäivämeno voi olla maksettua vähäisempi. Työnantajalle syntyy tilanteesta ylimääräistä kuluja aiheuttamisperiaatteen vastaisesti. Esityksessä ehdotetaan, että yksittäiselle työnantajalle voitaisiin hakemuksesta palauttaa osan maksamasta omavastuumaksusta, jos työttömyysturvajärjestelmään ei koidu täysimääräisiä omavastuukustannuksia työnantajan järjestämän lisäeläketurvan vuoksi. Ehdotuksella on vaikutusta vain työnantajan työttömyysvakuutusmaksun sisällä eikä se

vaikuta palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuun. Ehdotus koskee yksittäisiä työnantajia ja parantaa työnantajan työttömyysvakuutusmaksun omavastuuosuuden oikeudenmukaista kohdistumista.

Työnantajien palautushakemusten käsittely lisää työttömyysvakuutusrahaston työtehtäviä. Palautushakemusten käsittelystä aiheutuu lisätehtäviä myös etuuden maksaneelle työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä keskeisten työmarkkinajärjestöjen ja työttömyysvakuutusrahaston kanssa. Valmistelun yhteydessä on kuultu oikeusministeriötä, tietosuojavaltuutettua, Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ry:tä, Tapaturmavakuutuslaitosten liittoa, veroviranomaisia, Eläketurvakeskusta, Eläkesäätiöyhdistys ry:tä ja Valtiokonttoria.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

22 c §. *Oikeus tietojen saamiseen ja luovuttamiseen.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi työttömyysvakuutusrahaston osalta. Koska työttömyysvakuutusrahasto ohjaa, kehittää ja valvoo työttömyysvakuutusmaksujen toimeenpanoa ja koska sen merkitys tietolähteenä vielä voimistuu työnantajakohtaisen työttömyysvakuutusvalvonnan johdosta, on perusteltua, että lainkohdassa säädetään nimenomaisesti oikeudesta saada tietoja myös työttömyysvakuutusrahastolta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutuslaitoksella, Valtiokonttorilla, Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla ja rahoituslain mukaisella muutoshakuelimellä olisi oikeus saada myös työttömyysvakuutusrahastolta työnantajakohtaisesti tietoja maksetuista palkoista sekä muista seikoista, jotka ovat välttämättömiä työttömyysvakuutusmaksua koskevan asian käsittelemiseksi sekä työttömyysvakuutusmaksun määräämiseksi ja perimiseksi.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuus on sidottu tapaturmavakuutusvelvollisuuteen ja työttömyysvakuutusmaksu peritään lakisääteisen tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksun yhteydessä. Tapaturmavakuutuslain 29 §:ssä tarkoitettut vakuutuslaitokset perivät työnantajalta työnantajan työttömyysvakuutusmaksun rahoituslain 19 a §:n 1 momentin mukaisen palkkasumman mukaisesti sekä myös palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun.

Sekä tapaturmajärjestelmässä että työttömyysvakuutusjärjestelmässä toimitaan yhteisen palkkasummatiedon turvin. Se, ettei vakuutuslaitos saisi käyttää työttömyysvakuutusrahastolta saamia tietoja myös tapaturmavakuuttamisen toimeenpanossa, vaarantaisi työttömyysvakuutusvalvonnan tehokkaan toteutumisen. Työttömyysvakuutusmaksun perintää hoitava tapaturmavakuutuslaitos voi saada työttömyysvakuutusrahastolta valvontatietoja, joita ovat muun muassa tiedot työnantajista, jotka ovat jakaneet vakuutusensa useampaan vakuutuslaitokseen, tiedot työn-

antajista, joissa työttömyysvakuutusrahasto epäilee, etteivät työttömyysvakuutusmaksut perustu oikeisiin palkkasummien tasoihin eli verottajalta saatu vertailupalkkasumma on suurempi kuin työttömyysvakuutuksen palkkasumma sekä tiedot työnantajista joiden osalta laitoksen ilmoittamat palkkasummat ja vastaavasti sen perimät vakuutusmaksut eivät täsmää.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto hoitaa laiminlyöntitilanteissa jälkikäteisen tapaturmavakuuttamisen. Liitto hoitaa samalla myös työttömyysvakuutusmaksujen jälkikäteisen perinnän työnantajalta. Liitto saa työttömyysvakuutusrahastolta tiedon valvonnan kautta ilmoitettavista tapauksista, joissa epäillään tapaturmavakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiä, ja näin ollen myös työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuuden laiminlyöntiä. Työttömyysvakuutusmaksujen jälkikäteinen perintä jää riippumaan siitä, että tapaturmavakuutuslaitosten liitto voi hoitaa myös tapaturmavakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnin rahastolta saatujen tietojen perusteella.

Johtuen lisäksi tässä esityksessä ehdotetaan uudesta 22 h §:stä ja sen varmistamiseksi, että tapaturmavakuutuksen toimeenpanosta huolehtiva vakuutuslaitos, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ja Valtiokonttori voisivat käyttää työttömyysvakuutusmaksuja koskevan toimeenpanon ja valvonnan yhteydessä saatuja tietoja hyväkseen myös tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa ja tapaturmavakuutusmaksun oikaisussa, ehdotetaan 22 c §:n 3 momenttia muutettavaksi ja selkeytettäväksi. Lainkohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että vakuutuslaitoksella, Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla ja Valtiokonttorilla on oikeus käyttää lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa hyväkseen rahoituslain toimeenpanoon perustuvia, salassapitosäännösten tai muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten alaisia tietoja. Muussa toiminnassaan vakuutuslaitos, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ja Valtiokonttori eivät saa käyttää näitä tietoja hyväkseen eikä niitä myöskään saa antaa vakuutusyhtiön yhtiökokoukselle, edustajistolle eikä osakkaalle.

22 h §. *Työttömyysvakuutusrahaston oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen.* Pykälä on uusi. Siinä ehdotetaan säädettäväksi työttömyysvakuutusrahaston oikeudesta tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen. Sen perusteella työttömyysvakuutusrahastolla olisi oikeus antaa oma-aloitteisesti toisille lakisääteisen sosiaaliturvan toimeenpanosta huolehtiville viranomaisille tai muuta julkista tehtävää hoitavalle taholle salassapitosäännösten estämättä tietoja tilanteissa, joissa on kyse lakisääteisen sosiaaliturvaan kuuluvan vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntitilanteesta tai tähän velvollisuuteen liittyvien maksujen laiminlyöntitilanteista taikka ennakonpidätysvelvollisuuden laiminlyönnistä. Työttömyysvakuutusrahasto voisi antaa sellaisia tietoja, jotka se havaitsee työttömyysvakuutusmaksuja koskevan valvontansa yhteydessä ja joiden perusteella sillä on syytä epäillä mainittuja laiminlyöntitilanteita.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan nojalla työttömyysvakuutusrahasto voisi antaa salassa pidettäviä tietoja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanosta huolehtivalle vakuutuslaitokselle ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle niiden työttömyysvakuutusta tai tapaturmavakuutusta koskevien tehtävien hoitamiseksi, jos työttömyysvakuutusrahastolla on syytä epäillä, että laissa vakuuttamistai maksuvelvolliseksi säädetty työnantaja tai muu maksuvelvollinen ei ole täyttänyt lakiin perustuvia velvollisuuksiaan taikka velvollisuuttaan antaa työttömyysvakuutusmaksun tai tapaturmavakuutusmaksun määräämiseksi ja perimiseksi tarvittavia tietoja. Pykälän nojalla tapaturmavakuutuksen toimeenpanosta huolehtiva vakuutuslaitos ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitto voisivat käyttää näin työttömyysvakuutusmaksuja koskevan valvonnan yhteydessä saatuja tietoja hyväkseen myös tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa ja tapaturmavakuutusmaksun oikaisussa.

Pykälän 2 kohdassa ehdotetaan mainittavaksi Eläketurvakeskus ja lakisääteistä vakuutusta toimeenpaneva eläkelaitos. Eläketurvakeskus ja lakisääteistä vakuutusta toimeenpaneva eläkelaitos valvovat lakisääteistä työeläkevakuuttamista. Tähän liittyen työttömyysvakuutusrahasto voisi antaa oma-aloitteisesti salassa pidettäviä tietoja Eläketurvakeskukselle ja lakisääteistä vakuutusta

toimeenpanevalla eläkelaitoksella sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, jos on syytä epäillä, että laissa vakuuttamisvelvolliseksi säädetty työnantaja tai muu vakuuttamisvelvollinen ei ole täyttänyt lakiin perustuvaa vakuuttamis- tai maksuvelvollisuuttaan.

Pykälän 3 kohdan mukaan työttömyysvakuutusrahasto voisi antaa oma-aloitteisesti tietoja verohallinnolle tilanteissa, joissa sillä on aihetta epäillä, ettei työnantaja ole täyttänyt ennakonpidätysvelvollisuuttaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että tietoja voitaisiin antaa edelleen rikosten selvittämistä ja syytteenpanoa varten ja tietojen hävittämisen velvollisuudesta. Kun kysymyksessä olevat tiedot voivat koskea laissa säädetyn vakuuttamis- ja maksuvelvollisuuden laiminlyöntiä tai rikosepäilyä, asianosaisen oikeusturva edellyttää, että aiheettomiksi osoittautuneet tiedot hävitetään välittömästi. Henkilötietolain mukaan käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia. Se edellyttää myös, että rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä poistettava rekisterissä oleva käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeeton henkilötieto. Koska ehdotettu säännös koskisi myös muita kuin henkilötietoja, olisi hävittämisestä säädettävä tässä yhteydessä erikseen.

24 b §. *Ostavastuumaksun periminen ja palauttaminen.* Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edelleen tilanteista, joissa omavastuumaksun palauttaminen olisi mahdollista. Rahoituslain 24 b §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi 2 kohta, jossa säädettäisiin mahdollisuudesta omavastuumaksun palauttamiseen myös tilanteessa, jossa työnantajan kustantaman lisäeläketurvan johdosta työttömyysurvajärjestelmään syntyvä kulu on maksettu vähäisempi.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan työttömyysvakuutusrahasto palauttaa työnantajalle hakemuksesta sen osan lisäpäivien omavastuumaksusta, jota koskeva osa jää käyttämättä, jos työnantaja on tehnyt irtisanomansa lisäpäiviin oikeutetun henkilön kanssa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen ja työntekijä on ollut sanotussa työssä vähintään vuoden. Jos työnantaja irtisanoa työntekijän uudelleen, peritään omavastuu-

maksu heti työttömyyden alkaessa sen estämättä, mitä 24 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään. Kohta vastaa voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momentin 2 kohta on uusi. Sen mukaan työttömyysvakuutusrahasto voisi palauttaa työnantajan hakemuksesta sen osan lisäpäivien omavastuumaksusta, jota koskeva osa jää käyttämättä, jos työnantajan irtisanoma henkilö on saanut työnantajan järjestämän ja rahoittaman lisäeläketurvan perusteella vähintään vuoden ajan vapaaehtoista lisäeläkettä tai muuta siihen rinnastettavaa vapaaehtoista etuutta taikka lisäeläkkeen eläkesovituksessa huomioon otettavaa eläkettä vähintään 65 vuoden ikään saakka, minkä vuoksi henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen tai työttömyysetuus maksetaan vähennettynä. Työnantajan järjestämä lisäeläketurva edellyttäisi, että työnantaja on myös rahoittanut sen. Jos työntekijä osallistuu lisäeläketurvan rahoittamiseen, kyse ei olisi lainkohdassa tarkoitettua työnantajan järjestämästä lisäeläketurvasta. Palautus olisi mahdollinen myös tilanteessa, jossa eläketurva on vuoden 2005 eläkeuudistuksen johdosta järjestetty niin sanotun saapasmallin mukaisesti siten, että työntekijän 63 vuoden ikään saakka maksetaan pelkkää lisäeläkettä ja 63 vuoden iästä lähtien hän alkaa saada lakisääteistä eläkettä. On mahdollista, että eläkesovituksen johdosta lisäeläkettä ei enää jää maksettavaksi 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen, koska lakisääteisten eläkkeiden määrä ylittää lisäeläketurvan ehtojen mukaisen eläkkeen määrän. Kokonaisuudessaan nämä henkilöt ovat tällöin eläkkeellä. Palautus ei olisi mahdollista muun kuin edellä mainitun vapaaehtoisen etuuden tilanteessa. Näin ollen esimerkiksi tapaturma- tai työkyvyttömyyseläke ei oikeuttaisi palautuksen saamiseen.

Työttömyysvakuutusrahasto voisi 2 kohdan perusteella palauttaa maksua työnantajalle vain työnantajan sitä erikseen hakiessa. Palautusta voisi hakea aikaisintaan, kun henkilö on saanut vähintään vuoden palautuksen perusteena olevaa työnantajan järjestämää lisäeläkettä tai muuta siihen rinnastettavaa vapaaehtoista etuutta. Omavastuumaksusta voitaisiin palauttaa vain se osa, joka jää käyttämättä. Työnantajan tulee esittää perusteet palautukselle mukaan lukien riittävät tiedot

työntekijän saamasta etuudesta, jonka perusteella palautusta haetaan sekä tiedot, kuinka etuuden rahoitus on järjestetty. Työnantajan maksamalle omavastuumaksulle on määriteltävissä päiväkohtainen hinta. Maksetusta omavastuumaksusta vähennetään työttömälle maksettujen lisäpäivien osuus, loppuosa voitaisiin palauttaa.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2009.

3. Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Ehdotuksessa ei ehdoteta muutettavaksi työnantajan ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksujen määrittelyn periaatteita eikä työnantajan omavastuumaksuvelvollisuutta. Työnantajan keskimääräisessä työttömyysvakuutusmaksussa otetaan huomioon myös omavastuumaksu. Ehdotuksella on vaikutusta vain työnantajan työttömyysvakuutusmaksussa ja parantaa siinä omavastuumaksusuosuuksien oikeudenmukaista kohdistumista.

Esityksessä on otettu huomioon, mitä perustuslain 10 §:ssä on säädetty yksityiselämän suojasta. Esitykseen sisältyvien tietojen luovutusta ja käyttöä koskevien ehdotusten tavoitteena on parantaa työttömyysvakuutusrahaston ja muiden viranomaisten välistä yhteistyötä harmaan talouden torjunnassa ja tehostaa lakisääteiseen sosiaaliturvaan liittyvien väärinkäytösten torjumista ja paljastumista. Esitettyihin muutoksiin ei perustuslain 10 §:n osalta liity ongelmaa, koska luovutettavat tiedot, viranomaiset ja tietojen käyttötarkoitus on määritelty täsmällisesti ja suppeasti.

Esityksessä ei ehdoteta voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden sellaisia muutoksia, joilla olisi merkitystä arvioitaessa esitystä perusoikeuksien kannalta. Ehdotettu laki voitaneen käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta 24 päivänä heinäkuuta 1998 annetun lain (555/1998) 22 c §:n 1 ja 3 momentti ja 24 b §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 22 c §:n 1 ja 3 momentti laissa 363/2006 ja 24 b §:n 2 momentti laissa 1301/2002, sekä

lisätään lakiin uusi 22 h § seuraavasti:

22 c §

Oikeus tietojen saamiseen ja luovuttamiseen

Vakuutuslaitoksella, Valtiokonttorilla, Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada työttömyysvakuutusrahastolta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta eläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, veroviranomaisilta sekä viranomaiselta ja muulta taholta, johon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sovelletaan, työnantajakohteisesti tiedot maksetuista palkoista sekä muista seikoista, jotka ovat välttämättömiä työttömyysvakuutusmaksua koskevan asian käsittelemiseksi sekä työttömyysvakuutusmaksun määräämiseksi ja perimiseksi.

Vakuutuslaitos, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ja Valtiokonttori saavat käyttää lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa hyväkseen tämän lain toimeenpanoon perustuvia, salassapitosäännösten tai muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten alaisia tietoja. Muussa toiminnassaan vakuutuslaitos, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ja Valtiokonttori eivät saa käyttää näitä tietoja hyväkseen eikä niitä myöskään saa antaa vakuutusyhtiön yhtiökokoukselle, edustajistolle eikä osakkaalle.

22 h §

Työttömyysvakuutusrahaston oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen

Työttömyysvakuutusrahastolla on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa omasta aloitteestaan palkkasumma- ja työttömyysvakuutusmaksutietoja työttömyysvakuutusmaksuvelvollista työnantajaa koskevine tunnistetietoineen:

1) lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanosta huolehtivalle vakuutuslaitokselle ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle niiden laissa säädettyjen työttömyysvakuutusta tai tapaturmavakuutusta koskevien tehtävien hoitamiseksi, jos on syytä epäillä, että laissa vakuuttamis- tai maksuvelvolliseksi säädetty työnantaja tai muu maksuvelvollinen ei ole täyttänyt lakiin perustuvaa vakuuttamisvelvollisuuttaan tai siihen taikka lakiin perustuvaa maksuvelvollisuuttaan taikka velvollisuuttaan antaa työttömyysvakuutusmaksun tai tapaturmavakuutusmaksun määräämiseksi ja perimiseksi tarvittavia tietoja;

2) Eläketurvakeskukselle ja lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalle eläkelaitokselle sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, jos on syytä epäillä, että laissa vakuuttamisvelvolliseksi säädetty työnantaja tai muu vakuuttamisvelvollinen ei ole täyttänyt lakiin

perustuvaa vakuuttamis- tai maksuvelvollisuuttaan;

3) verohallinnolle, jos tiedot ovat välttämättömiä sille ennakkoperintälaissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi silloin, jos on syytä epäillä, että työnantaja ei ole täyttänyt ennakonpidätysvelvollisuuttaan.

Tämän pykälän nojalla saatuja salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa edelleen rikosten selvittämistä ja syytteenpanoa varten. Tiedot tulee hävittää heti, kun niitä ei tarvita.

24 b §

Ostavastuumaksun periminen ja palauttaminen

Työttömyysvakuutusrahasto palauttaa työnantajalle hakemuksesta sen osan lisäpäivien omavastuumaksusta, jota koskeva osa jää käyttämättä, jos:

1) työnantaja on tehnyt irtisanomansa lisäpäiviin oikeutetun henkilön kanssa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen ja

työntekijä on ollut sanotussa työssä vähintään vuoden. Jos työnantaja irtisanoo työntekijän uudelleen, peritään omavastuumaksu heti työttömyyden alkaessa sen estämättä, mitä 24 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään; tai

2) työnantajan irtisanoma henkilö on saanut vähintään vuoden ajan työnantajan järjestämän ja rahoittaman lisäeläkevakuutuksen perusteella vähintään 65 vuoden ikään saakka jatkuvaa vapaaehtoista lisäeläkettä tai muuta siihen rinnastettavaa etuutta taikka lisäeläkkeen eläkesovituksessa huomioon otettavaa eläkettä, minkä vuoksi henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen tai työttömyysetuus maksetaan vähennettynä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Tämän lain 24 b §:n 2 momentin 2 kohtaa sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa määrättyyn omavastuumaksuun.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Liisa Hyssälä*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta 24 päivänä heinäkuuta 1998 annetun lain (555/1998) 22 c §:n 1 ja 3 momentti ja 24 b §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 22 c §:n 1 sekä 3 momentti laissa 363/2006 ja 24 b §:n 2 momentti laissa 1301/2002, sekä
lisätään lakiin uusi 22 h § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

22 c §

Oikeus tietojen saamiseen ja luovuttamiseen

Vakuutuslaitoksella, Valtiokonttorilla, Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta eläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, veroviranomaisilta sekä viranomaiselta ja muulta taholta, johon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sovelletaan, työnantajakohtaisesti tiedot maksetuista palkoista sekä muista seikoista, jotka ovat välttämättömiä työttömyysvakuutusmaksua koskevan asian käsittelemiseksi sekä työttömyysvakuutusmaksun määräämiseksi ja perimiseksi.

Vakuutuslaitos ja Valtiokonttori eivät saa käyttää muussa toiminnassaan hyväkseen tämän lain toimeenpanoon perustuvia, salassapitosäännösten tai muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten alaisia tietoja, jol-

Ehdotus

22 c §

Oikeus tietojen saamiseen ja luovuttamiseen

Vakuutuslaitoksella, Valtiokonttorilla, Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada *työttömyysvakuutusrahastolta*, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta eläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, veroviranomaisilta sekä viranomaiselta ja muulta taholta, johon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sovelletaan, työnantajakohtaisesti tiedot maksetuista palkoista sekä muista seikoista, jotka ovat välttämättömiä työttömyysvakuutusmaksua koskevan asian käsittelemiseksi sekä työttömyysvakuutusmaksun määräämiseksi ja perimiseksi.

Vakuutuslaitos, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ja Valtiokonttori saavat käyttää lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa hyväkseen tämän lain toimeenpanoon perustuvia, salassapitosään-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lei siitä lailla erikseen säädetä. Tällaisia tietoja ei saa antaa myöskään vakuutuslaitoksen yhtiökokoukselle, edustajistolle eikä osakkaalle.

nösten tai muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten alaisia tietoja. Muussa toiminnassaan vakuutuslaitos, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ja Valtiokonttori eivät saa käyttää näitä tietoja hyväkseen eikä niitä myöskään saa antaa vakuutusyhtiön yhtiökokoukselle, edustajistolle eikä osakkaalle.

22 h §

Työttömyysvakuutusrahaston oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen

Työttömyysvakuutusrahastolla on oikeuden lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa omasta aloitteestaan palkkasumma- ja työttömyysvakuutusmaksutietoja työttömyysvakuutusmaksuvelvollista työnantajaa koskevine tunnistetietoineen:

1) lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanosta huolehtivalle vakuutuslaitokselle ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle niiden laissa säädettyjen työttömyysvakuutusta tai tapaturmavakuutusta koskevien tehtävien hoitamiseksi, jos on syytä epäillä, että laissa vakuuttamis- tai maksuvelvolliseksi säädetty työnantaja tai muu maksuvelvollinen ei ole täyttänyt lakiin perustuvaa vakuuttamisvelvollisuuttaan tai siihen taikka lakiin perustuvaa maksuvelvollisuuttaan taikka velvollisuuttaan antaa työttömyysvakuutusmaksun tai tapaturmavakuutusmaksun määräämiseksi ja perimiseksi tarvittavia tietoja;

2) Eläketurvakeskukselle ja lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalle eläkelaitokselle sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, jos on syytä epäillä, että laissa vakuuttamisvelvolliseksi säädetty työnantaja tai muu vakuuttamisvelvollinen ei ole täyttänyt lakiin perustuvaa vakuuttamis- tai maksuvelvollisuuttaan;

3) verohallinnolle, jos tiedot ovat välttämättömiä sille ennakkoperintälaissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi silloin, jos on syytä epäillä, että työnantaja ei

ole täyttänyt ennakonpidätysvelvollisuuttaan.

Tämän pykälän nojalla saatuja salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa edelleen rikosten selvittämistä ja syytteenpanoa varten. Tiedot tulee hävittää heti, kun niitä ei tarvita.

24 b §

Omavastuumaksun periminen ja palauttaminen

Jos työnantaja on tehnyt irtisanomansa lisäpäiviin oikeutetun henkilön kanssa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen ja työntekijä on ollut sanotussa työssä vähintään vuoden, työttömyysvakuutusrahasto palauttaa työnantajalle hakemuksesta sen osan lisäpäivien omavastuumaksusta, jota koskeva osa jää käyttämättä. Jos työnantaja irtisanoo työntekijän uudelleen, peritään omavastuumaksu heti työttömyyden alkaessa sen estämättä, mitä 24 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään.

24 b §

Omavastuumaksun periminen ja palauttaminen

Työttömyysvakuutusrahasto palauttaa työnantajalle hakemuksesta sen osan lisäpäivien omavastuumaksusta, jota koskeva osa jää käyttämättä, jos:

1) työnantaja on tehnyt irtisanomansa lisäpäiviin oikeutetun henkilön kanssa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen ja työntekijä on ollut sanotussa työssä vähintään vuoden. Jos työnantaja irtisanoo työntekijän uudelleen, peritään omavastuumaksu heti työttömyyden alkaessa sen estämättä, mitä 24 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään; tai

2) työnantajan irtisanoma henkilö on saanut vähintään vuoden ajan työnantajan järjestämän ja rahoittaman lisäeläkevakuutuksen perusteella vähintään 65 vuoden ikään saakka jatkuvaa vapaaehtoista lisäeläkettä tai muuta siihen rinnastettavaa etuutta taikka lisäeläkkeen eläkesovituksessa huomioon otettavaa eläkettä, minkä vuoksi henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen tai työttömyysetuus maksetaan vähennettynä.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Tämän lain 24 b §:n 2 momentin 2 kohtaa
sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa
määrättyyn omavastuumaksuun.*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimen-
piteisiin.*
